

УДК 336.012.236330.332
ББК 65.26

Щур Р.І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти й науки України,
кафедра фінансів,
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57,
тел.: 0342596176,
факс: 0342231574,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Анотація. Стаття спрямована на дослідження суті процесу інвестиційного розвитку регіону й основних його складових. Доведено, що формування політики інвес-

Щур Р.І. Теоретичні засади фінансового забезпечення інвестиційного розвитку

тиційного розвитку регіону неможливо без створення механізму фінансового забезпечення цього розвитку.

Ключові слова: фінансове забезпечення, інвестиції, розвиток, інвестиційний розвиток, фінансове забезпечення інвестиційного розвитку.

Annotation. The article is directed on researches of essence of process of investment development of region and his basic constituents. It is well-proven that forming of policy of investment development of region not possibly without creation of mechanism of the financial providing of this development.

Key words: financial providing, investments, development, investment development, financial providing of investment development.

Вступ. Інвестиційний розвиток на всіх рівнях господарської діяльності – від окремого господарюючого суб'єкта до держави в цілому потребує формування й функціонування дієвої системи фінансового забезпечення на всіх етапах інвестиційного процесу. Це дасть змогу забезпечити фінансовими ресурсами найбільш пріоритетні й інвестиційно-привабливі галузі економіки та вийти на новий рівень економічного розвитку України.

Розв'язання проблем інвестиційного розвитку – складний і тривалий процес, їх подолання потребує негайних заходів, залучення фінансових ресурсів, що зумовлює актуальність дослідження проблем фінансування інвестиційного процесу в рамках інвестиційно-інноваційних проектів.

Теоретичні засади дослідження окремих аспектів фінансового забезпечення в цілому та в частині інвестиційного розвитку розроблялися в наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: І.А.Бланка, М.Д.Білик, П.Ю.Буряка, О.Д.Василика, О.П.Кириленко, М.І.Крупки, В.М.Опаріна, А.М. Поддєрьогіна, О.О.Терещенка, І.Г.Ткачук, С.І.Юрія та інших.

Більшість економістів-фінансистів схиляються до думки, що фінансування інвестиційної діяльності – це лише грошові відносини з іншими господарюючими суб'єктами й банками з оплати науково-технічної продукції, контрагентських робіт, поставок спецустаткування, матеріалів і комплектуючих виробів, розрахунків із замовниками, трудовими колективами й державними органами управління [1, с.20]. Проте під системою фінансового забезпечення інвестиційної діяльності доцільно розуміти сукупність

економічних відносин, які виникають у зв'язку з пошуком, залученням і ефективним використанням фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів і форм їхнього впливу на розвиток інвестиційних процесів в Україні [2, с.94].

Зважаючи на значну варіацію в позиціях економістів стосовно цього явища, питання фінансового забезпечення можна вважати актуальним і на сьогоднішній день і таким, що потребує глибшого дослідження, особливо з позиції інвестиційно-інноваційного розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних підходів визначення понять “фінансове забезпечення”, “інвестиції”, “розвиток” та “інвестиційний процес”, розроблення й представлення авторського підходу до трактування поняття “інвестиційний розвиток” і комплексного поняття “фінансове забезпечення інвестиційного розвитку”.

Результати. В економічній літературі поняття “фінансове забезпечення” трактується відповідно до тієї галузі, де воно застосовується.

Більшість вітчизняних науковців і економістів розглядають фінансове забезпечення як один із методів фінансового механізму, який застосовують у процесі створення, розподілу та перерозподілу виробленого в суспільстві валового внутрішнього продукту. Такий підхід, де фінансове забезпечення представлено як один із методів фінансового механізму, котрий покликаний забезпечувати розподільчі та перерозподільчі процеси з метою утворення доходів і фондів грошових коштів, характерний для наукових праць професорів О.Кириленко, С.Юрія [3, с.41–42; 4, с.23]. Схожої думки дотримується В.Опарін, який вважає, що фінансове забезпечення – це структурна підсистема фінансово-кредитного механізму [5, с.19]. Автор поділяє позицію згаданих науковців, що фінансове забезпечення – це метод фінансового механізму, який гарантує процес повноцінного функціонування фінансів.

Отже, фінансове забезпечення з позиції інвестиційного розвитку – це один із методів фінансового механізму, який визначає фінансово-кредитні відносини з приводу розподілу й перерозподілу грошових коштів для фінансування інвестиційного процесу та досягнення поставлених цілей.

Так, відомо, що систему джерел фінансового забезпечення можуть становити: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти страхових фондів; кредитні кошти; власні кошти юридичних і фізичних осіб; добровільні внески; інші кошти. Як правило, використання того чи іншого джерела фінансування зумовлює форму руху грошових коштів: бюджетних – бюджетне фінансування, кредитів – кредитування, коштів страхових фондів – страхування, власних коштів юридичних і фізичних осіб – самофінансування. У фінансово-господарській діяльності суб'єктів ринку дуже рідко використовують лише одну форму фінансового забезпечення, у більшості випадків є оптимальне поєднання згаданих форм. Кожний економічний суб'єкт формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування та відповідні форми руху грошових коштів [6, с.5].

Фінансове забезпечення полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на розв'язання окремих завдань фінансової політики господарюючого суб'єкта. При цьому розрізняють забезпечувальну й регулятивну дію фінансового забезпечення. Забезпечувальна дія проявляється у визначенні джерел фінансування, тобто покритті повсякденних потреб, і характеризує пасивний вплив фінансового забезпечення. Регулятивна дія здійснює вплив через виділення достатніх коштів і через конкретну форму фінансового забезпечення й характеризує його активний вплив. У цілому ж дія фінансового механізму спрямована на реалізацію економічних інтересів учасників фінансових відносин.

У сучасних умовах, що склалися в Україні, коли для досягнення розвитку необхідні кардинальні зрушення в інституційній структурі економіки, що вимагають модернізації економіки, активізації інвестиційної діяльності, розробки та впровадження інвестиційних проєктів, створення сприятливого інвестиційного клімату, постійного розвитку ринкових механізмів, політика підтримки регіонального розвитку повинна бути спрямована на активізацію всього ресурсного потенціалу регіонів як основи зміцнення їх конкурентності й досягнення інвестиційного розвитку. Інвестиційна модель розвитку регіональної економіки має сприяти стабілізації та забезпеченню сталого розвитку економіки регіонів і держави в цілому з максимальним урахуванням і використанням місцевих природних, сировинних, інших особливостей регіонів, ефективним застосуванням їх наукового, виробничого й ресурсного потенціалу на основі здійснення інвестицій у найбільш пріоритетні галузі економіки регіонів.

У дослідженні розглядаються основні аспекти фінансового забезпечення одного з найскладніших складових економічного розвитку, а саме – інвестиційного розвитку. Тому вважаємо за доцільне розглянути поняття “інвестиції”, “розвиток”, “інвестиційний процес” і на їх основі сформувані власний підхід до визначення категорії “інвестиційний розвиток” і комплексного поняття “фінансове забезпечення інвестиційного розвитку”.

Інвестиції як економічна категорія увійшли у вітчизняну наукову літературу й прак-

Щур Р.І. Теоретичні засади фінансового забезпечення інвестиційного розвитку

тику наприкінці 80-х років ХХ ст., коли розпочалася ринкова трансформація суспільства [7, с.19]. Термін “інвестиції” походить від латинського “invest”, що означає “укладати”.

Серед вітчизняних економістів найпоширенішим є розуміння інвестицій як вкладання капіталу з метою подальшого його збільшення. Однак кожне з визначень відображає окремі суттєві аспекти такого комплексного поняття, як інвестиції, але їх об’єднує розгляд цієї економічної категорії в ракурсі грошових потоків [8, с.183].

Професор Г.В.Козаченко у своїй монографії формулює поняття таким чином. Інвестиції – це вкладення вільних грошей у різній формі фінансового й матеріального багатства з метою їхнього збереження й подальшого збільшення [9]. Професор А.А.Пересада розглядає інвестиції як вкладення капіталу в об’єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його зростання в майбутньому [10]. На нашу думку, ці визначення не повною мірою відображають саму природу інвестицій, а тільки як процесу збільшення їхньої вартості й збереження від інфляції.

Один з варіантів визначення терміна “інвестиції” наводиться і в Законі України “Про інвестиційну діяльність” від 18 серпня 1991 р. Згідно з ним, інвестиціями вважаються всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [11].

Світова економічна наука визначає інвестиції як спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити його збереження й зростання. Так, Дж.Л.Гитман, М.Д.Джонк трактують інвестиції як спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити збереження чи зростання вартості капіталу та (або) принести позитивну величину доходу [12, с.10].

Кемпбелл Р.Макконелл, Л.Брю Стенлі вважають, що інвестиції – це видатки на капітальні блага (виробництво й нагромадження) та приріст запасів (наприклад, витрати на будівництво нових заводів, на верстати й устаткування з тривалим терміном служби; витрати на виробництво й нагромадження засобів виробництва, збільшення матеріальних запасів; витрати на поліпшення освіти, здоров’я працівників чи на підвищення мобільності робочої сили) [13].

У більшості трактувань російських економістів інвестиції є статичним поняттям, тобто засновані на вкладенні капіталу з урахуванням передбачуваного прибутку після закінчення певного періоду часу.

Так, Л.П.Кураков вважає інвестиціями “всі види активів, що включаються в господарську діяльність в цілях отримання доходів” [14, с.376]. Але вкладення активів тільки в господарську діяльність обмежує сам по собі інвестиційний процес.

Економісти А.Д.Аюшиєв, В.І.Філіппов і А.А.Аюшиєв розглядають інвестиції як сукупність усіх видів матеріально-майнових та інших цінностей, що вкладаються в підприємницьку та інші види діяльності з метою отримання прибутку [15, с.4]. Таким чином, виходить, що під інвестиціями розуміється вкладення не тільки в господарську діяльність, але й у всі інші види діяльності, хоча результат автори пов’язують лише з отриманням прибутку.

І.А.Бланк визначає інвестиції як “будь-які вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення” [16, с.10]. Таке трактування сутності інвестицій має загальний характер, зв’язуючи воєдино мету, дію й результат – отримання прибутку.

І.А.Беломестнова розглядає інвестиції з точки зору системного підходу, який передбачає наявність невизначеної кількості учасників, зв’язаних одним або декількома інвестиційними процесами одночасно. На думку цього економіста, інвестиції проявляють свою сутність лише в ході інвестиційного процесу, який багато в чому залежить від поведінки учасників, прийнятих ними інвестиційних рішень і отриманих при цьому результатів [17, с.16]. Тут в основу інвестицій закладена відмова від споживання певних цінностей сьогодні з метою придбання більших цінностей у майбутньому. Інвестиції, як вкладення ресурсів, розкривають стратегічну поведінку учасників інвестиційного процесу при усвідомленні їх мети й місця в економіці, вони є методом та інструментом досягнення поставлених цілей економічного розвитку.

Якнайповнішим можна вважати визначення економіста І.М.Крупки. Так, на його думку, до складу інвестицій необхідно включати й витрати на наукові дослідження й підготовку кадрів, що є інвестиціями в “людський капітал”. Виходячи із цього інвестиції розглядаються як усі види майнових, фінансових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької або іншої діяльності, у підготовку людських ресурсів задля отримання прибутку, досягнення соціального чи іншого ефекту та підвищення ефективності функціонування національної економіки [18, с.10]. Ми погоджуємося з таким визначенням тому, що нині людський інтелект є безпосередньою й головною продуктивною силою сучасного суспільства, стоїть в одному ряду з підприємницькою діяльністю, і через якийсь проміжок часу з моменту інвестування принесе вигоду. Це трактування є повнішим у порівнянні з попередніми. Не можна не відзначити й те, що найбільш значимим у цьому визначенні є визнання інвестиційними не тільки матеріально-речові, але й інтелектуальні цінності, а як результат інвестицій – не тільки прибуток, але й соціальні ефекти.

Термін “розвиток” часто вживається в таких поєднаннях: економічний розвиток, соціально-економічний розвиток, інвестиційний розвиток, розвиток економіки України (або іншої країни), розвиток регіону, міста. У кожному випадку під розвитком зазвичай мається на увазі будь-яка прогресивна зміна перш за все в економічній сфері. Якщо зміна кількісна, говорять про економічне зростання. При якісній зміні мова може йти про структурні зміни або про зміну змісту розвитку, або про надбання економічною системою нових характеристик [19].

У філософському словнику розвиток означає характеристику якісних змін об’єктів, появу нових форм буття, інновацій і нововведень і зв’язаний з перетворенням їх внутрішніх і зовнішніх зв’язків. Виражаючи перш за все процеси змін розвитку, передбачає збереження (системного) якості об’єктів, що розвиваються [20, с.562].

За Й.Шумпетером, розвиток – це, по-перше, необоротна зміна економічних параметрів господарського обороту – переміщення умовного центру рівноваги в інше місце за прогнозованою траєкторією розвитку під впливом інновацій, реалізоване через

групові взаємодії підприємців. По-друге, розвиток – це процес підвищення економічної ефективності використання обмежених ресурсів [21, с.157].

Розвиток – специфічний процес зміни, результатом якого є виникнення якісно нового, поступальний процес сходження від нижчого до вищого, від простого до складного.

Разом із суто економічними характеристиками нерідко розглядають соціальні параметри розвитку. Більше того, соціальні характеристики давно вже стали повноправними показниками, що оцінюють ступінь розвитку будь-якого регіону [22].

Розвиток завжди має спрямованість, визначену метою або системою цілей. Якщо ця спрямованість позитивна, то говорять про прогрес, якщо негативна, то про регрес чи депресію. Іншими словами, природа розвитку завжди припускає певну мету або декілька цілей.

Поняття “інвестиційний процес” у працях зарубіжних учених визначається як прийняття інвесторами рішення відносно цінних паперів, у які здійснюються інвестиції, обсягу та терміну інвестування, а також механізм, який об’єднує тих, кому потрібні гроші, з тими, хто їх пропонує [23, с.10; 12, с.15].

Дані трактування інвестиційного процесу ототожнюються лише з інвестиційною діяльністю на фінансових ринках, що значно звужує сферу дії інвестицій.

Проаналізуємо думки вітчизняних і російських науковців стосовно визначення цієї категорії, які дещо різняться.

Одні дослідники пов’язують інвестиційний процес з інвестиційною діяльністю

Щур Р.І. Теоретичні засади фінансового забезпечення інвестиційного розвитку

[24–27]. Так, на думку російських науковців В.В.Ковальова, В.В.Іванова й В.А.Ляліної, інвестиційний процес починається з формування грошових ресурсів і закінчується створенням реальних активів у формі виробничих будівель і приміщень, обладнання й технологій, об’єктів побутової та соціальної інфраструктури. Він являє собою послідовність етапів, дій і операцій з реалізації інвестиційної діяльності [26, с.9, 35].

Інші порівнюють з процесом реалізації інвестиційного проекту [28; 29].

Так, В.Федоренко [29, с.30] пропонує розглядати інвестиційний процес як діяльність багатьох учасників розширеного відтворення, які працюють над створенням основних фондів для випуску продукції та задоволення суспільних потреб.

З точки зору ряду вітчизняних науковців інвестиційний процес – це “комплекс заходів з моменту прийняття рішення про інвестування до завершення стадії інвестиційного проекту, визначається інвестиційним циклом. Низка інвестиційних циклів, що повторюється, – це інвестиційний процес” [30, с.38].

Важко не погодитися з визначенням професора А.Пересади: “Об’єктивною основою інвестиційної діяльності є інвестиційні цикли... Різноманітність видів інвестиційних циклів та їх складний взаємозв’язок зумовили широке використання... поняття “інвестиційного процесу”. У більш вузькому тлумаченні поняття “інвестиційна діяльність” застосовують саме цей термін. Він пов’язується з обґрунтуванням і реалізацією інвестиційних проектів” [10, с.30].

Подібне визначення знаходимо в І.І.Дьяконової, яка під інвестиційним циклом розуміє “комплекс заходів від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного проекту, наприклад, науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи, прийняття інвестиційних рішень, планування і проектування, підготовка до будівництва, будівництво, вихід на проектні показники і режим окупності вкладень” [31].

Так, у фінансово-економічному словнику [32, с.739–740] інвестиційний процес ототожнюється із сукупністю логічно-послідовних дій, пов’язаних із прийняттям інвестиційних рішень (зокрема щодо вибору об’єктів, визначення обсягів і термінів інвестування) та їх практичною реалізацією.

Актуальним і доречним є визначення М.Колісника, який зазначає, що “інвестиційний процес – це взаємодія організаційно-правових, фінансових, природних, техніко-технологічних, інформаційно-інтелектуальних, інноваційних та інших суспільних ресурсів, раціональне поєднання яких забезпечує розширене відтворення на інноваційній основі комплексу явищ і процесів, які забезпечують життєдіяльність суспільства” [33, с.11].

Дані визначення “інвестиційного процесу” конкретизують його суть, але не розкривають усієї природи цього поняття, тому що процес – це, у першу чергу, сукупність відносин для досягнення певної мети.

Отже, на основі аналізу наведених підходів щодо визначення терміна “інвестиційний процес” пропонуємо таке трактування інвестиційного процесу: це – сукупність економічних відносин з приводу розробки інвестиційного проекту, пошуку й залученню інвесторів, укладання договорів на обсяги та строки залучення інвестицій, визначення напрямів їх освоєння та узгодження термінів їх повернення на основі взаємодії матеріальних, нематеріальних, фінансових та інших інвестиційних ресурсів, раціональне поєднання яких забезпечує інвестиційний розвиток економіки.

Проаналізувавши теоретичні погляди на сутність інвестицій, поняття розвитку й інвестиційного процесу, можна сформулювати власне визначення категорії “інвестиційний розвиток” так: це – багатовимірний і багатоаспектний процес на основі здійснення інвестицій і активізації інвестиційного процесу, у результаті чого відбувається перехід від нижчого до вищого рівня економічного розвитку й досягнення як економічного, так і соціального, екологічного, науково-технічного ефектів певного регіону й країни в цілому.

Серед цілей інвестиційного розвитку доцільно виділяти довгострокові й короткострокові цілі та відповідні їм критерії інвестиційного й економічного розвитку країни. Серед довгострокових цілей – становлення та розвиток постіндустріального суспільства, створення робочих місць вищої кваліфікації для майбутніх поколінь, підвищення рівня життя всіх громадян країни, включаючи рівень охорони здоров’я, освіти й культури. Як короткострокові цілі можна розглядати подолання кризи та досягнення конкретних величин приросту валового національного продукту наступного року, кварталу, місяця та ін. Довгострокові й короткострокові цілі за своїм змістом дуже розрізняються, заходи щодо їх досягнення також неоднакові [34].

Зважаючи на особливість досліджуваної сфери, яка діє з метою економічного розвитку та досягнення як соціальних, так і економічних результатів, пропонуємо таке трактування. Фінансове забезпечення інвестиційного розвитку – це процес, що визначає джерела й форми фінансування інвестиційних проектів з приводу розподілу й перерозподілу фінансових ресурсів, які спрямовані на активізацію інвестиційної діяльності й досягнення як економічного (зростання ВВП, доходів населення, зменшення безробіття), так і соціального ефекту (поліпшення якості життя, надання послуг, випуск інвестиційних продуктів, розвиток соціальної інфраструктури, збереження природного середовища) певного регіону й країни в цілому.

Основною метою фінансового забезпечення інвестиційного розвитку економіки регіону є визначення й забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних потреб на активізацію і реалізацію інвестиційних проектів на певній території і, у свою чергу, сприяння економічному розвитку та виходу з економічної кризи економіки регіону й країни. Схематично механізм фінансового забезпечення інвестиційного розвитку економіки регіону зображено на рис. 1.

Тому, проаналізувавши зазначене питання, слід наголосити, що розв’язання проблеми фінансового забезпечення інвестиційного розвитку може й має суттєво вплинути на подолання економічної кризи та сприяти виходу вітчизняної економіки на світовий рівень. Основною передумовою та важливою складовою успішного інвестиційного процесу є фінансове забезпечення й механізм його реалізації. Тому кожен суб’єкт інвес-

тиційного процесу зобов'язаний знати й розуміти основні теоретичні аспекти структури й характеристики джерел фінансового забезпечення даного інвестиційного процесу.

Отже, фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів інвестиційної діяльності, від яких інвестиційний проект функціонував би не тільки беззбитково, але й сприяв інвестиційному розвитку економіки регіону та країни загалом.

Висновки. У період формування ефективно діючої ринкової економіки велика увага приділяється питанням інвестиційного розвитку економіки й, зокрема, фінансового забезпечення інвестиційної діяльності. Вивчення світової та застосування в Україні практики фінансового забезпечення інвестиційної діяльності дозволяють аргументувати об'єктивну необхідність удосконалення та підвищення ефективності фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Є достатні підстави припустити, що без ґрунтовно розробленого механізму фінансового забезпечення інвестиційного розвитку, заснованого не лише на фундаментальних принципах фінансової науки, а й інноваціях, інвестиціях, інвестиційній діяльності, забезпечити економічну незалежність держави проблематично навіть в умовах проголошення щодо пріоритетності інвестиційного розвитку. Таке сприйняття послідовно утворює новий погляд на чинники, що забезпечують інвестиційний розвиток, а нові реалії зумовлюють специфічні поняття й підходи та піднімають їх значимість на вищий загальнометодологічний рівень.

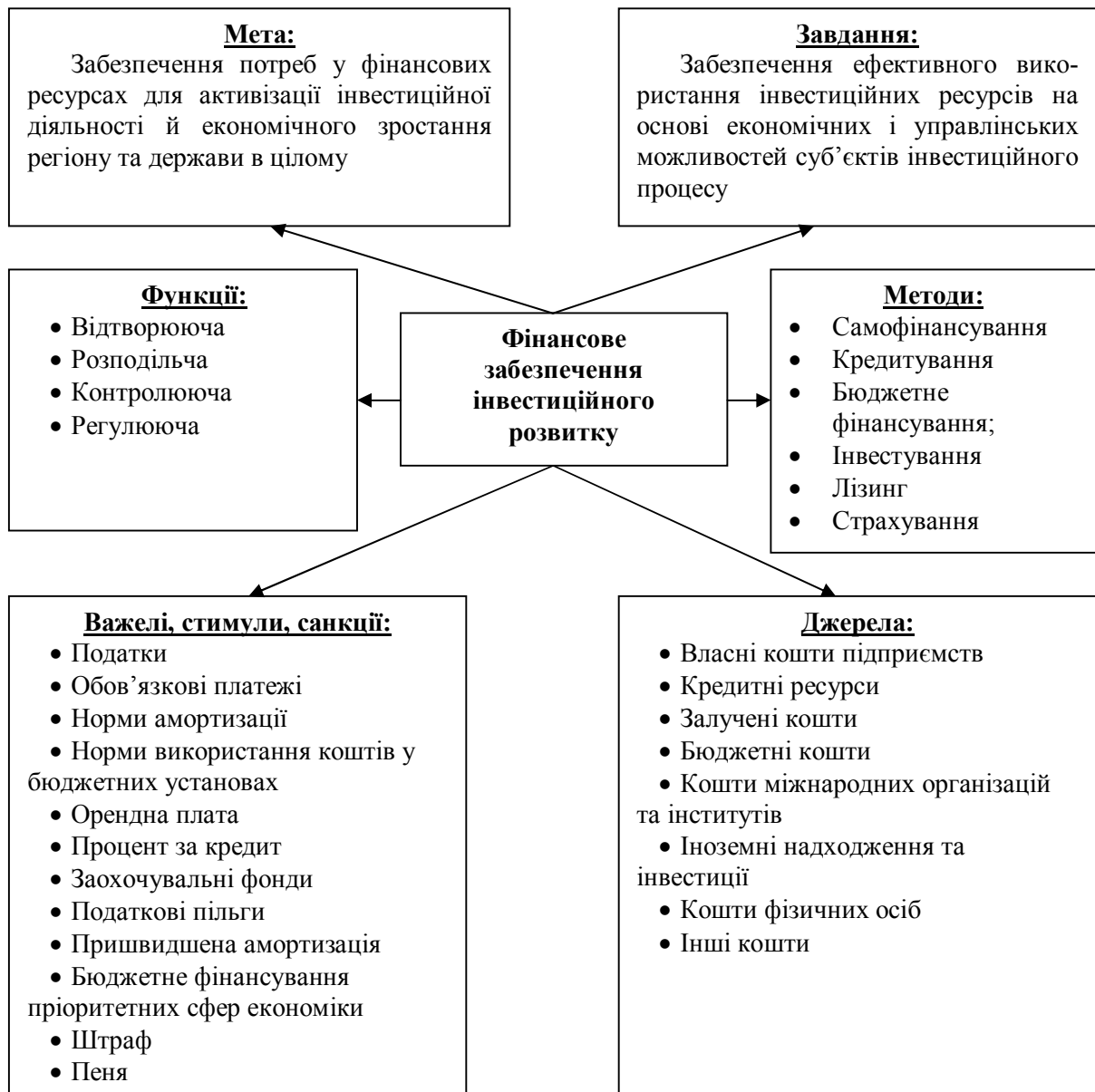

Рис. 1. Механізм фінансового забезпечення інвестиційного розвитку регіону

Таким чином, лише на основі комплексного підходу до формування дієвого механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності відкриваються нові можливості для реалізації інвестиційної моделі розвитку національної економіки на рівні держави, регіонів і суб'єктів господарювання.

1. Заболоцький Б. Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності : навчальний посібник / Б. Ф. Заболоцький. – Львів : “Новий Світ – 2000”, 2007. – 456 с.
2. Микитюк П. П. Проблеми фінансово-кредитного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / П. П. Микитюк // Світ фінансів. – 2008. – № 1 (14). – С. 94–99.
3. Кириленко О. П. Фінанси: теорія і вітчизняна практика: навчальний посібник / О. П. Кириленко. – Тернопіль : Астон, 2002. – 212 с.
4. Фінанси : навчально-методичний посібник. – Тернопіль : ТАНГ, 2002. – 207 с.
5. Опарін В. М. Фінанси : загальна теорія : навчальний посібник / В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 1999. – 164 с.
6. Карпишин Н. І. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в реалізації державних функцій на ринку медичних послуг : дис....канд. екон. наук : спец. 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / Н. І. Карпишин; ТДЕУ. – Тернопіль, 2006. – 209 с.
7. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств / Д. М. Черваньов. – К.: Знання–Прес, 2003. – 622 с.

8. Ізмайлов Я. Економічна сутність і класифікація капітальних інвестицій для цілей бухгалтерського обліку / Я. Ізмайлов // Наука молода. – 2007. – № 7. – С. 181–185.
9. Управление инвестициями на предприятии / [А. В. Козаченко, О. М. Антипов, О. М. Ляшенко, Г. И. Дибнис]. – К. : Либра, 2004. – 368 с.
10. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
11. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.1991 р. за № 1561-ХІІ (з чинними змінами і доповненнями).
12. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования / Л. Дж. Гитман, М. Д. Джонк; пер. с англ. – М. : Дело, 1997. – 1008 с.
13. Кемпбелл Р. Макконелл. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика / Кемпбел Р. Макконелл, Стенлі Л. Брю; пер. з англ. С. Панчишин, О. Ватманюк. – Львів : Просвіта, 1997. – Ч. 1 : Макроекономіка. – 671 с.
14. Кураков Л. П. Российская экономика: состояние и перспективы / Л. П. Кураков. – М. : ЛОГОС, 1998. – 576 с.
15. Аюшиев А. Д. Инвестиции : учебное пособие / А. Д. Аюшиев, В. И. Филиппов, А. А. Аюшиев. – Иркутск : Изд-во ИГЭА, 1996. – 183 с.
16. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту / І. А. Бланк. – К. : Ника-центр Ельга, 2000. – Т. 1. – 592 с.
17. Беломестнова И. А. Инвестиционная деятельность: сущность, противоречия, направления развития : дисс....канд. экон. наук : спец. 08.00.01 “Экономическая теория” / И. А. Беломестнова. – Улан-Удэ, 2003. – 163 с.
18. Крупка І. М. Макроекономічний аналіз інвестування у трансформаційній економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук : спец. 08.01.01 “Економічна теорія” / І. М. Крупка ; ЛНУ. – Львів, 2004. – 29 с.
19. Лексин В. Н. Государство и регионы: теория и практика государственного регулирования территориального развития / В. Н. Лексин, А. Н. Швецов (изд. стереотип.). – М. : Эдиториал УРСС, 2003. – 368 с.
20. Новейший философский словарь / [сост. А. А. Грицанов]. – Мн. : Изд. В. М. Скакун, 1998. – 896 с.
21. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, процента и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер; пер. с нем. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
22. Лексин В. Общероссийские реформы и территориальное развитие. Депрессивные территории: прежние проблемы и новые варианты их решения / В. Лексин, А. Швецов // Рос. экон. журнал. – 2001. – № 9. – С. 41–47.
23. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бэйли ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2003. – XII. – 1028 с.
24. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навчальний посібник / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2000. – 209 с.
25. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій : навчальний посібник / Н. О. Татаренко, А. М. Поручник. – К. : КНЕУ, 2000. – 160 с.
26. Инвестиции : учебник / [под. ред. В. В. Ковалева, В. В. Иванова, В. А. Лялина]. – М. : ООО “ТК Велби”, 2003. – 440 с.
27. Лахметкина Н. И. Инвестиционная стратегия предприятия : учебное пособие / Н. И. Лахметкина. – М. : КНОРУС, 2006. – 184 с.
28. Бланк І. А. Основи інвестиційного менеджменту / І. А. Бланк. – К. : Ельга, Ника-центр, 2004. – 440 с.
29. Федоренко В. Г. Инвестознаводство : підручник / В. Г. Федоренко. – 3-те вид., доповн. – К. : МАУП, 2004. – 480 с.
30. Лесечко М. Д. Інвестиційний клімат: теорія і практика : монографія / М. Д. Лесечко, А. О. Чемерис, О. М. Чемерис ; [за заг. ред. А. О. Чемериса]. – Львів : ЛФ УАДУ, 2001. – 160 с.
31. Дьяконова І. І. Теоретичні та економічні основи інвестиційної діяльності / І. І. Дьяконова. – Суми : Слобожанщина, 1998. – 68 с.
32. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
33. Колісник М. М. Механізми управління регіонального управління інвестиційною діяльністю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. держ. упр. : спец. 25.00.02 / М. М. Колісник ; ХарPI НАДУ. – Х., 2008. – 20 с.
34. Игнатов В. Г. Регионоведение и управление / В. Г. Игнатов, В. М. Бугов. – М. : Тесса, 2000. – 416 с.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Перевозова І.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.